

Mål C-562/21 PPU

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

14 september 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Rechtbank Amsterdam (Nederländerna)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

14 september 2021

Sökande:

Openbaar Ministerie

Motpart:

X

C-562/21 PPU - 1

RECHTBANK AMSTERDAM

INTERNATIONALE RECHTSHULPKAMER

(avdelningen för internationellt rättsligt samarbete vid Rechtbank Amsterdam, nedan kallad Rechtbank Amsterdam)

[utelämnas] Beslutsdatum: 14 september 2021

DELBESLUT

angående en talan enligt artikel 23 i lagen om överlämnande (OLW) som väckts av åklagaren vid Rechtbank Amsterdam. Talan väcktes den 19 maj 2021 och rör bland annat prövningen av en europeisk arresteringsorder.

Den europeiska arresteringsordern utfärdades den 6 april 2021 av *the Regional Court [Sąd Okręgowy] in Lublin* (Polen) och avser gripandet och överlämnandet av

X

[utelämnas] som sitter frihetsberövad på kriminalvårdsanstalten Zuid-Oost
[utelämnas]

nedan kallad den eftersökta personen.

1. Förfarandet

[Det nationella förfarandet] [utelämnas]

2. Begäran om förhandsavgörande

2.1 Tillämplig rätt

Unionsrätt

- I. Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan)

Artiklarna 47 första och andra stycket, 51.1 och 52.3 i stadgan har följande lydelse:

Artikel 47

Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företräddas.

Artikel 51

Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iakttä principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.

Artikel 52

Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning

...

3. I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

- II. Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (nedan kallat rambeslut 2002/584) (EGT L [190], 2002, s. 1), i dess lydelse enligt rambeslut 2009/299/RIF (EUT L 81, 2009, s. 24)

Artiklarna 1.3 och 15.1 i rambeslut 2002/584 har följande lydelse:

Artikel 1

Skyldighet att verkställa en europeisk arresteringsorder

...

3. Detta rambeslut påverkar inte skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 15

Beslut om överlämnande

1. Den verkställande rättsliga myndigheten skall, inom de tidsfrister och enligt de villkor som anges i detta rambeslut, besluta om en person skall överlämnas.

Nederländsk rätt

- III. Overleveringswet (lagen om överlämnande, nedan kallad OLW)

Bestämmelserna i rambeslutet har införlivats med nationell lagstiftning genom OLW (lag av den 29 april 2004, Stb. 2004, 195), i dess lydelse enligt lag av den 17 mars 2021 (Stb. 2021, 155). Artiklarna 1 g, 11.1, 26.1 och 28.1–28.3 OLW har följande lydelse:

Artikel 1

I denna lag avses med

...

g. domstolen: Rechtbank Amsterdam;

...

Artikel 11

1. En europeisk arresteringsorder ska inte verkställas om det enligt domstolen finns grundad anledning att tro att den eftersökta personen efter överlämnandet löper en verklig risk för att dennes grundläggande rättigheter enligt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna kommer att kränkas.

Artikel 26

1. Domstolen ska undersöka ... möjligheten till överlämnande. ...

Artikel 28

1. Domstolen ska fatta beslut om överlämnande senast fjorton dagar efter avslutad prövning. Beslutet ska motiveras.
2. Om domstolen ... finner att överlämnande inte kan beviljas, ska den avslå begäran om överlämnande i sitt avgörande.
3. I andra situationer än dem som avses i punkt 2 ska domstolen bevilja överlämnandet i sitt avgörande, såvida inte den med stöd av artikel 11.1 anser att den europeiska arresteringsordern inte ska verkställas

2.2 Skäl

- 1 Den eftersökta personen är polsk medborgare. Rechtbank Amsterdam har att besluta om verkställighet av en europeisk arresteringsorder som utfärdades av en polsk rättslig myndighet den 6 april 2021 för verkställighet av ett fängelsestraff på två år. Genom en lagakraftvunnen dom av den 30 juni 2020 dömdes den eftersökta personen för 1) att med våld och hot om våld ha tvingat någon att göra något och 2) hot om våld. Den berörda personen har inte samtyckt till att överlämnas till Polen.
- 2 Rechtbank Amsterdam ser inga hinder för att den eftersökta personen överlämnas, med undantag för den frågeställning som tas upp i tolkningsfrågan.
- 3 Rechtbank Amsterdam konstaterar att den utfärdande medlemsstaten från och med hösten 2017 uppvisar systematiska och allmänna brister i fråga om domstolarnas oavhängighet, och att dessa brister således förelåg vid tidpunkten för den dom som ligger till grund för förevarande europeiska arresteringsorder. Sedan hösten

2017 har dessa brister blivit allt allvarligare. På grund av dessa brister finns det i den utfärdande medlemsstaten i regel en verklig risk för kränkning av den grundläggande rätt till en rättvis rättegång som föreskrivs i artikel 47 andra stycket i stadgan, det vill säga en verklig risk för att rätten till en oavhängig domstol kränks.

- 4 Dessa systematiska eller allmänna brister påverkar (delvis) även den grundläggande rätt till en domstol som har inrättats enligt lag som garanteras i artikel 47 andra stycket i stadgan. Dessa brister följer av en lag av den 8 december 2017, som trädde i kraft den 17 januari 2018, och som rör ställningen för *Krajowa Rada Sądowictwa* (Nationella domstolsrådet, Polen, nedan kallat KRS) och dess roll vid utnämning av ledamöter av polska domstolar.¹ *Sąd Najwyższy* (Högsta domstolen, Polen, nedan kallad SN) har i sin resolution av den 23 januari 2020 i mål BSA I-4110-1/20 slagit fast att KRS enligt den lagstiftning som trädde i kraft år 2018 inte är ett oavhängigt organ utan är direkt underställt de politiska myndigheterna och att denna brist på oavhängighet² medför brister i förfarandet för utnämning av domare. Vad gäller andra domstolar än SN slås det i resolutionen fast att en domstol inte är korrekt sammansatt i den mening som avses i den polska straffprocesslagen om sammansättningen även innehåller en person som utnämnts till domare på förslag av KRS i enlighet med den lagstiftning som trädde i kraft år 2018, i den mån bristerna i utnämningsförfarandet under de omständigheter som är i fråga i det aktuella fallet medför ett åsidosättande av garantierna för oavhängighet och opartiskhet i den mening som avses i den polska konstitutionen, artikel 47 i stadgan och artikel 6 i Europakonventionen. Denna slutsats gäller inte domar som meddelats före resolutionen och inte heller domar som meddelas i mål som vid tidpunkten för resolutionen redan var anhängiga vid en domstol med en viss sammansättning.³ På grund av ett annat mål vid Rechtbank Amsterdam rörande en europeisk arresteringsorder känner Rechtbank Amsterdam till en förteckning av den 25 januari 2020 med namnen på 384 domare som har utnämnts på förslag av KRS

¹ *Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądowictwa oraz niektórych innych ustaw.*

² Se EU-domstolens dom av den 15 juli 2021, C-791/19, ECLI:EU:C:2021:596 (kommissionen/Polen (Disciplinärt regelverk för domare)), punkt 108 ("Det kan således konstateras att de omständigheter som lyfts fram i punkterna 104–107 ovan kan ge upphov till rimligt tvivel vad gäller KRS oberoende och dess roll i ett sådant utnämningsförfarande som det som låg till grund för utnämningen av ledamöterna på avdelningen för disciplinära mål") och punkt 110 ("Vid en helhetsbedömning av dessa omständigheter, inbegripet den avgörande roll som KRS – ett organ vars oberoende från den politiska makten kan ifrågasättas enligt vad som framgår av punkt 108 ovan – ...").

³ På SN:s webbplats finns engelsk översättning av resolutionen: <http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wvdarzenia/AllItems/BSA%20I-4110-1%20English.pdf>.

i enlighet med den lagstiftning som trädde i kraft år 2018.⁴ Detta antal förväntas öka ytterligare framöver.

Det föreligger därför en verklig risk för att en eller flera domare som har utnämnts på förslag av KRS i enlighet med den lagstiftning som trädde i kraft år 2018 kommer att delta i avgörandet av brottmålet mot en eftersökt person som överlämnas till Polen för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd.

- 5 Till skillnad från en eftersökt person som begärs överlämnad till Polen för lagföring går det för en eftersökt person som begärs överlämnad till Polen för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd faktiskt att fastställa vilka domare i den utfärdande medlemsstaten som deltog i avgörandet av målet rörande den eftersökta personen. I likhet med en eftersökt person som begärs överlämnad till Polen för lagföring kan en eftersökt person som begärs överlämnad till Polen för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd – från och med den 14 februari 2020 – inte bestrida giltigheten av utnämningen av en domare eller lagenligheten i dennes tjänstgöring som domare. Till följd av den lagstiftning som trädde i kraft den 14 februari 2020⁵ får polska domstolar inte pröva ett sådant försvar.⁶
- 6 Enligt Rechtbank Amsterdam går det av konstaterandena i punkterna 4 och 5 inte automatiskt att dra slutsatsen att en person som överlämnas till den utfärdande medlemsstaten löper en verklig (allmän eller individuell) risk att få sin rätt till en domstol som har inrättats enligt lag kränkt, eftersom det är osäkert vilket test som ska användas för att bedöma huruvida denna rätt redan har kränkts. I samband med detta är det även relevant att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) anser att rätten till en domstol som har inrättats enligt lag, som garanteras i artikel 6 i Europakonventionen, är en fristående rättighet, men att den är nära knuten till garantierandet av oavhängighet och opartiskhet. Vid bedömningen av huruvida oegentligheter vid utnämningen av en domare kränker denna rätt tillämpar Europadomstolen ett trestegstest.⁷ Det är oklart huruvida detta test även kan tillämpas i ett gränsöverskridande sammanhang som rör ett beslut om överlämnande för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd.

⁴ Källa: <https://oko.press/lista-dla-obvwateli-384-sedziow-zarekomendowanvch-przez-neo-krs/>.

⁵ Amendments to the laws on the judiciary, däribland *the Act on the organization of the common courts, the Act on the supreme court* och *the Act on the National Council of the Judiciary*.

⁶ Artikel 26.3.

⁷ Se Europadomstolen (stora avdelningen) 1 december 2020, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418 (Guðmundur Andri Ástráðsson mot Island), § 243–252 och Europadomstolen 22 juli 2021, CE:ECHR:2021:0722JUD004344719 (Reczkowicz mot Polen), § 221–224.

- 7 *Supreme Court* (Högsta domstolen) i Irland beslutade den 30 juli 2021 att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. EU-domstolen mottog denna begäran om förhandsavgörande den 3 augusti 2021 och registrerade den som mål C-480/21 (Minister for Justice and Equality). Av lydelsen av de frågor som *Supreme Court* har ställt framgår att de rör en europeisk arresteringsorder som har utfärdats för *lagföring*, även om en av de europeiska arresteringsorder som anhängiggjorts vid den irländska domstolen rörde verkställighet av ett fängelsestraff. Förevarande europeiska arresteringsorder avser också verkställighet av ett fängelsestraff. Den lagakraftvunna fällande dom som ligger till grund för den europeiska arresteringsordern meddelades efter den 14 februari 2020. Även om detta innebär att den eftersökta personen kan fastställa vilka domare som prövade brottmålet mot honom, och situationen således skiljer sig från situationen i ett lagföringsmål, finns det inte heller i ett verkställighetsmål i vilket den lagakraftvunna fällande domen meddelades efter den 14 februari 2020 något effektivt rättsmedel i Polen mot en eventuell kränkning av rätten till en domstol som har inrättats enligt lag. Detta ger upphov till frågan vilket test en verkställande rättslig myndighet som har att besluta om verkställighet av en europeisk arresteringsorder för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd ska använda vid sin prövning av huruvida rätten till en domstol som har inrättats enligt lag har kränkts i den utfärdande medlemsstaten.
- 8 Svaret på denna fråga är inte ”clair” och följer inte automatiskt av EU-domstolens tidigare praxis.
- 9 Rechtbank Amsterdam har därför beslutat att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen avseende nedanstående fråga:

[Se avdelning 4] [utelämnas]

2.3 Ansökan om tillämpning av förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande

- 10 Rechtbank Amsterdam önskar ett snabbt svar på frågan. I Nederländerna utgör europeiska arresteringsorder som utfärdats av polska rättsliga myndigheter en stor del av den verkställande rättsliga myndighetens totala arbetsbörda.⁸
- 11 Rechtbank Amsterdam begär att domstolen ska tillämpa förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande enligt artikel 267 fjärde stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) och artikel 107 i domstolens rättegångsregler.

⁸ Enligt den senaste statistiken, nämligen uppgifterna för år 2019, mottog Nederländerna det året 1 077 europeiska arresteringsorder. Av dessa kom 379 från Polen. Källa: Openbaar Ministerie, Internationaal Rechtshulpcentrum Amsterdam, *Jaarrapportage Europees aanhoudingsbevel 2019*, s. 9.

- 12 Tolkningsfrågan avser ett område i avdelning V i tredje delen i EUF-fördraget. Den eftersökta personen sitter för närvarande frihetsberövad i Nederländerna i väntan på överlämnande. Rechtbank Amsterdam kan inte fatta beslut om överlämnande förrän EU-domstolen har besvarat tolkningsfrågorna. Ett snabbt svar från EU-domstolen på tolkningsfrågorna kommer därför även att ha en direkt och avgörande inverkan på längden på den berörda personens frihetsberövande i väntan på överlämnandet.

3. Slutsats

Prövningen av målet ska återupptas för att begära ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol.

4. Beslut

[RECHTBANK AMSTERDAM] BEGÄR att Europeiska unionens domstol ska meddela ett förhandsavgörande avseende följande fråga:

Vilket test ska en verkställande rättslig myndighet som har att besluta om verkställighet av en europeisk arresteringsorder för verkställighet av ett fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd använda vid sin prövning av huruvida rätten till en domstol som har inrättats enligt lag kränktes i den utfärdande medlemsstaten vid den huvudförhandling som ledde till den fällande domen, när det i denna medlemsstat inte finns något effektivt rättsmedel mot en eventuell kränkning av denna rätt?

[Avslutningsfras och underskrifter] **[utelämnas]**